

В статті розглядається проблема діяльності соціального педагога в аспекті гендерної соціалізації учнів. Освітлено сутність понять «гендер» і «гендерна соціалізація». Визначено основні напрями соціально-виховної діяльності соціального педагога в аспекті гендерної соціалізації учнів і розроблено модель такої діяльності. Представлено зміст факультативного курсу «Основи гендерної соціалізації учнів». Охарактеризовано професійні вміння, якими повинен володіти соціальний педагог в роботі з дітьми.

Ключові слова: соціалізація, гендерна соціалізація, соціально-педагогічна діяльність, соціальний педагог, учень, заклад середньої освіти.

HLAVATSKA OLGA. *Contents of social-pedagogical activity in the aspect of gender socialization of pupils.*

The article deals with the problem of the activity of social pedagogue in the aspect of gender socialization of pupils. The essence of the concepts of «gender» and «gender socialization» is highlighted. The basic directions of social and educational activity of social pedagogue in the aspect of gender socialization of pupils are determined and a model of such activity is developed. The content of an optional course "Fundamentals of Gender Socialization of Students" is presented. Characterized by the professional skills that a social teacher must have in working with pupils.

Key words: socialization, gender socialization, social-pedagogical activity, social teacher, pupil, establishment of secondary education.

УДК 37.013.42 : 304.44

Григоренко В. Л., Рассказова О. І., Рассказова П. І.

ІННОВАЦІЙНІ ЗАСОБИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

У статті репрезентовано теоретичне обґрунтування інноваційних засобів розвитку соціальності дошкільників в інклюзивному освітньому просторі. При розробці таких засобів автори орієнтувалися на розуміння соціальності як набуті індивідом характеристики, що поєднує у собі її соціальний досвід та суб'єктність. Доведено, що дошкільний вік є найбільш сприятливим для засвоєння цінностей суспільства, відкритого для людей з інвалідністю. У якості дієвого засобу розвитку соціальності дошкільників розглянуто соціально-педагогічні ігри, методи стимулювання, включення, театралізації, соціального навчання, виховання особистості у колективі, а також індивідуальні картки досягнень, технічні засоби комунікації, інклюзивні іграшки тощо. Висвітлено інноваційні засоби розвитку соціальності дошкільників, зокрема «Книги – соціальні історії» та «Картки – життєві історії».

Ключові слова: соціальність, діти дошкільного віку, інклюзивний освітній простір, засоби розвитку соціальності.

У сучасних складних та суперечливих умовах життєдіяльності актуалізуються питання підготовки особистості з раннього віку до протистояння негативним середовищним впливам, самовиховання та саморозвитку у суспільстві, співіснування з іншими на засадах партнерства та толерантного ставлення тощо. У цьому напрямі важлива місія покладена на систему освіти, розвиток якої відбувається сьогодні в умовах розбудови інклюзивного підходу до навчання та виховання молодого покоління. Наголосимо, що «інклюзія потребує суттєвої перебудови не лише системи освіти, а й усього суспільного ладу, оскільки не обмежується реформою освіти, а вимагає зміни суспільної моделі сприйняття осіб з інвалідністю, орієнтування її на основні положення філософії соціальної справедливості, якою стверджується, що «всі люди, зокрема люди з інвалідністю, мають право повною мірою брати участь в усіх сферах життя суспільства» (Г. Банч)» [2, с. 13]. У цьому контексті дослідник Т. Бут пропонує розуміти інклюзію як трансформацію, яка повинна докорінно змінити суспільне ставлення до різноманіття людської спільноти, яке є в освітній системі. Таке різноманіття необхідно розглядати «не як джерело труднощів, а, навпаки, як певний атрибут реальності, який варто приймати й цінувати» [3, с. 36].

Зважаючи на безперечну значущість інтеграційних та інклюзивних процесів для забезпечення ефективного розвитку соціальності дітей з особливими потребами в умовах інклюзивного освітнього простору, підкреслимо необхідність розробки інноваційних соціально-педагогічних засобів роботи з особистістю з раннього віку, здатних забезпечити набуття нею позитивного соціального досвіду незважаючи на об'єктивні психофізичні відмінності.

Реалізація інклюзивного підходу в освіті базується на необхідності орієнтування зазначених засобів на створення інклюзивного освітнього простору ВНЗ як умови формування здатності дітей з обмеженими можливостями до соціальної взаємодії із суб'єктами інклюзії, до адаптації та самореалізації в умовах навчального закладу.

Актуальність розробки нових засобів інтеграції осіб з обмеженими можливостями здоров'я у суспільство визначається необхідністю реалізації провідних положень міжнародних та державних документів щодо соціального захисту людей з інвалідністю в Україні. Так, рівні права цієї категорії осіб на отримання освіти, соціальної допомоги та реабілітації закріплені у «Всесвітній декларації про освіту для всіх» (1990 р.), «Стандартних правилах забезпечення рівних можливостей для інвалідів» (1993 р.), Конвенції «Про права інвалідів» (2006 р.), а також Законах України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» (1991 р.), «Про реабілітацію інвалідів в Україні» (2011 р.), Постанові Кабінету Міністрів України «Про організацію робочих місць та працевлаштування інвалідів» (1995 р.), Указом Президента України «Про затвердження Національної програми професійної реабілітації та зайнятості осіб з обмеженими можливостями здоров'я» (2001 р.).

Категорію «інклюзивний освітній простір» введено до науково-практичного дискурсу у меморандумі Міжнародної конференції «Освітня політика у напрямку інклюзивної освіти: міжнародний досвід і українські перспективи» (13 – 14 квітня 2006 року, м. Київ) як «можливий наслідок прийняття філософії інклюзивної освіти на рівні державної політики і закріплення її в законодавчих і нормативно-правових актах; розробки концепції і державної програми розвитку інклюзивної освіти; реорганізації всієї системи освіти в інклюзивну, починаючи з дошкільної і закінчуючи професійно-технічною і вищою освітою» [8, с. 150].

Розробці наукового підґрунтя та пошуку шляхів реалізації накреслених у державних документах положень щодо включення осіб з обмеженими можливостями здоров'я до усіх сфер життя суспільства в умовах інклюзивного освітнього простору присвячено праці вчених, які розглядали порушену проблему у різних аспектах: розробки термінологічної та науково-методичної бази інклюзивної освіти (Л. Коваль, А. Колупаєва, С. Литовченко, Ю. Найда, Г. Першко, О. Рассказова, Т. Сак, Н. Софій, А. Шевцов, В. Шорохова, І. Ярмошук та ін.); висвітлення методологічних засад навчання, виховання, розвитку й дидактичної корекції функціонального стану дітей та молоді з обмеженням життєдіяльності (Ю. Вихляєв, Л. Куненко, І. Ляхова, Д. Шульженко та ін.); вивчення особливостей соціально-психологічного розвитку та соціалізації осіб з порушеннями психофізичного розвитку (В. Блейхер, В. Бондар, О. Глоба, В. Григоренко, Г. Костюк, В. Лубовський, В. Синьов, О. Хохліна та ін.); формування інклюзивної компетентності фахівців (К. Бовкуш, К. Волкова, Т. П'ятакова, М. Чайковський та ін.); вивчення доступності вищої освіти для інвалідів (П. Романов, Г. Фесенко, О. Ярська-Смірнова та ін.); дослідження технологічних аспектів професійної освіти, розробки навчальних програм для людей з функціональними обмеженнями та особливостей позааудиторної роботи з ними (С. Андрійчук, М. Бірюкова, Ю. Богінська, О. Горошко, Н. Долматова, З. Матвієнко, К. Ощепкова, В. Подшивалкіна, О. Скідін, Д. Шевченко, А. Якимчук та ін.); висвітлення питань соціальної підтримки, профорієнтації та допомоги у працевлаштуванні осіб з інвалідністю (К. Бондарчук, С. Кавокін, Р. Кравченко, Г. Мулярчук, Г. Онкович, О. Поліщук, В. Тесленко, Л. Храпиліна та ін.).

Відзначимо, що репрезентована у зарубіжній та вітчизняній літературі багатоаспектність досліджень науковців в контексті означеної проблеми не вирішує питання необхідності пошуку інноваційних засобів розвитку соціальності особистості, починаючи з раннього віку, в інклюзивному освітньому просторі.

Виходячи з цього, а також враховуючи гостру потребу у розв'язанні порушеної проблеми, метою дослідження було обрано теоретичне обґрунтування інноваційних засобів розвитку соціальності дошкільників в інклюзивному освітньому просторі.

Розпочинаючи дослідження порушеної проблеми, наголосимо, що в науці «інклюзивний освітній простір є системою структурних компонентів (середовищ), в якій у досяжному для кожного учасника форматі реалізуються освітні та міжособистісні відносини, забезпечуються можливості особистісного і соціального розвитку, соціалізації, саморозвитку і самозміни кожного члена

освітнього процесу, що є результатом конструктивної соціально-педагогічної роботи» [8, с. 158].

Для розробки засобів розвитку дитини, дієвих в умовах такого простору, необхідно враховувати, що соціальний розвиток особистості є тісно взаємопов'язаним із становленням її індивідуальності та навпаки. За твердженням С. Гессена, «особистість, яка не живиться ззовні культурним змістом, зупиняється у своєму зростанні, бідніє або губиться в безрезультатних спробах елементарного самостворення» [4, с. 86]. Учений підкреслює, що «тиск зовнішнього середовища має відповідати внутрішній силі опору особистості дитини, яка зростає» [4, с. 86]. Отже, соціальне та індивідуальне у людині має розвиватися у гармонії та єдності, що відображено у вислові Д. Ельконіна «розвиток дитини – від моменту появи на світ і до зрілості – є формуванням її як члена суспільства, є процесом становлення її як особистості» [9, с. 5].

Характерний погляд на розвиток людини простежується у науковій концепції Л. Виготського, який вважав, що розвиток дитини відбувається у процесі співвіднесення реальної та ідеальної форм. До того ж, остання вже існує від народження індивіда, функціонує та впливає на дитячий розвиток. «У цьому, – на думку вченого, – полягає найвища своєрідність дитячого розвитку, на відміну від інших типів розвитку...» [5, с. 5]. Б. Ельконін, звертаючись до аналізу співвідношення ідеальної та реальної форми в ідеях Л. Виготського, зазначав, що ідеальна форма, за Л. Виготським, «існує як культура, працює як стимул-засіб або знак, тобто як елемент культури, за допомогою якого реконструюються та об'єктивуються натуральні... форми поведінки» [9, с. 9]. Так людина оволодіває власною поведінкою, знову її породжуючи, у процесі чого стає суб'єктом. На думку Б. Ельконіна, «саме у теорії Л. Виготського становлення суб'єктності людини у процесі її розвитку розуміється не поверхово, як не критичний опис поведінкових здобутків дитини, а глибоко як «точка зустрічі» ідеальної і реальної форм її розвитку, в якій виникає суб'єкт поведінки» [9, с. 9]. Тобто розвиток соціальності особистості народжується на перехресті процесів розвитку соціального та індивідуального, а тому методи, форми, технології такого розвитку також мають розроблятися не як універсальний засіб культури, а як персоніфікований інструмент соціально-педагогічної роботи з індивідом.

Обґрунтовуючи інноваційні засоби розвитку соціальності дошкільників в інклюзивному освітньому просторі, будемо орієнтуватися на тлумачення соціальності як характеристики особистості у соціумі, що забезпечує якісну міжособистісну та надособистісну взаємодію всіх людей незалежно від рівня їх здоров'я та розвитку, яка поєднує у собі складові соціального досвіду (соціальні знання, ціннісні орієнтації тощо) та отримує реалізацію й розвиток завдяки властивій їй суб'єктності. Отже, соціальність розглядатиметься нами як характеристика, що є притаманною конкретній особі дошкільного віку як представнику соціальної мікрогрупи (родини), громади, суспільства й поєднує у собі її соціальний досвід та суб'єктність, спрямовуючи їх на забезпечення соціальної взаємодії. Такий погляд дозволяє зосередитися на розкритті конкретних механізмів становлення соціальності дитини як індивіда та суб'єкта соціальної взаємодії, що є основою для розробки відповідних засобів сприяння.

Важливо враховувати, що провідними механізмами розвитку соціальності дитини дошкільного віку у колективі, де є особа з особливими освітніми потребами, виступають: наслідування (копіювання ставлення значущої особи, у першу чергу, вихователів та батьків до дитини з психофізичним обмеженням; можливе тимчасове відтворення у поведінці здорової дитини певних вад, які її вразили, і таким шляхом отримання «штучного» досвіду життя з психофізичним обмеженням) та звичка (до спілкування та спільної діяльності з такою людиною, органічного її сприйняття як члена колективу, суб'єкта повноцінних соціальних відносин).

Зазначимо, що досліджуваний вік є найбільш сприятливим для розвитку у представників молодого покоління нових уявлень про людське тіло, пов'язаних з цінностями суспільства, відкритого для людей з інвалідністю. Основа для толерантного та прихильного погляду на фізичну недосконалість, зовнішню відмінність людей з інвалідністю, який має прийти на зміну упередженому ставленню до них, що й досі панує у нашому суспільстві, може бути сформована у молодого покоління саме у дошкільному віці. Для цього достатнім є включення дитини з інвалідністю до колективу на паритетних основах, що супроводжується навчанням гуманним стосункам у колективі в цілому, без виділення конкретних осіб як об'єктів гуманного ставлення [1; 6].

Дієвим засобом такого включення, на нашу думку, є соціально-педагогічні ігри. Підкреслимо, що взагалі включення у виховну діяльність із дошкільниками ігрових методів (дидактичних, предметних, спортивних тощо) є особливо важливим у розвитку їх соціальності. За умови поступового переходу від ігрової до навчальної діяльності, використовуючи доступні для всіх дітей ігрові методи, педагог формує основу для розвитку толерантного ставлення нормативних дітей до вихованців з інвалідністю. Паритетне включення дітей з обмеженнями здоров'я до участі у цікавих колективних соціально-педагогічних іграх, що передбачають товариську взаємодію з однолітками та постійно створюють ситуації успіху, забезпечує попередження виникнення у вихованців з особливими освітніми потребами негативних психологічних станів, розвиток особистісних комплексів, сприяє створенню на уроці атмосфери взаєморозуміння та творчості. Ігрові моменти дозволяють вихователю пошанувати увагу дітей, розвинути їх інтерес до ігрового матеріалу та сформувати звичку до позитивної та активної міжособистісної взаємодії.

Відбір ігор має бути здійснений, зважаючи на специфіку захворювання дитини з інвалідністю. Групова взаємодія, що передбачається у межах ігор, має компенсаторний характер, а не підкреслює обмеження дитини з інвалідністю. Саме за умови компенсаторної групової взаємодії діти з особливими освітніми потребами зможуть конкурувати зі здоровими дітьми в ігровій діяльності, розвивати лідерські якості та суб'єктність. Завдяки практиці такої діяльності втручання педагога у внутрішньогрупові процеси надалі може поступово зводитися до мінімуму, оскільки діти будуть вступати у звичні для них соціальні та міжособистісні контакти у природних умовах, що виникають у процесі повсякденної міжгрупової взаємодії, а не тільки у штучно створених силами вихователя, соціального педагога, психолога.

Для розвитку соціальності дошкільників окрім ігрових методів пропонуємо: методи формування свідомості, організаційної діяльності, метод стимулювання, методи включення, методи схвалення і осуду, переконання, метод вирішення проблем (розроблений Х. Перлман), метод екологічного підходу, посередницького обміну інформацією. А також такі засоби – індивідуальні картки досягнень, технічні засоби для покращення комунікації та компенсації обмежень, перегляду мультфільмів про людей з особливостями здоров'я, створення інклюзивних іграшок та багато іншого.

До методично-процесуального забезпечення процесу розвитку соціальності дошкільників необхідно включати також нетрадиційні стратегії колективної участі (ігри, театралізації, спільні проекти, фізкультхвилинки та вправи на розвиток пальцевої моторики, лабораторні та польові дослідження тощо). На нашу думку, доречним є також використання методів соціального навчання (передусім, навчання ставлення – один до одного, до батьків, книги, ігрового матеріалу, до світу), інтерперсональної допомоги при роботі в малих групах (розвиток цілої групи і окремого члена групи; розвиток взаємної допомоги і підтримки членів групи; використання групового процесу для життєдіяльності групи; розвиток автономності в групі). До методично-процесуального забезпечення соціально-педагогічної технології включені й традиційні у педагогічній науці (Ю. Азаров, Н. Анікієва, І. Іванов, В. Караковський, Л. Новікова, А. Макаренко, М. Пістрак, В. Сорока-Росинський, В. Сухомлинський та ін.) методи виховання особистості у колективі (організація, самоуправління, традиції, метод перспективних ліній, метод вибуху тощо).

Відомо, що діти значно легше і глибше засвоюють знання, набувають ті або інші соціальні навички, якщо пояснення дорослого супроводжується схематичною візуалізацією. Зважаючи на це, наголосимо, що одними з інноваційних засобів розвитку соціальності дошкільників є «Книга соціальна - історія» та «Картки - життєві історії» – це соціальні історії за картинками, які дорослі створюють для дітей з метою корекції їх поведінки або прищеплення їм первинних побутових навичок та навичок поведінки у дитячому колективі. Зазначені методики можуть бути використані не тільки для навчання дитини тому, як вести себе в соціальних ситуаціях, їх можна використовувати для засвоєння нового розпорядку дня, пояснення послідовності нових занять, засвоєння дитиною соціальних реакцій на різні внутрішні почуття, такі як злість, роздратування, страх. Використання книг та карток допомагає дитині подолати сором'язливість, навчитися встановлювати нові соціальні контакти, займати суб'єктну позицію у різних соціальних ситуаціях, що потребують прийняття рішень, тощо [7, с. 27-30]. За допомогою малюнків, де зображені діти у різних соціальних ситуаціях й відображена певна поведінка та послідовність дій дитини, вихованці здатні самостійно створювати та коментувати складні життєві історії, що є дуже ефективним й універсальним засобом розвитку їх соціальності.

У цілому, відзначимо, що здійснюючи теоретичне обґрунтування інноваційних засобів розвитку соціальності дошкільників в інклюзивному освітньому просторі, ми виходили з таких теоретичних положень:

- інклюзивний освітній простір є системою структурних компонентів (середовищ), в якій у досяжному для кожного учасника форматі реалізуються освітні та міжособистісні відносини, забезпечуються можливості особистісного і соціального розвитку, соціалізації, саморозвитку і самозміни кожного члена освітнього процесу, що є результатом конструктивної соціально-педагогічної роботи;

- основою для розробки засобів сприяння становленню соціальності дитини як індивіда та суб'єкта соціальної взаємодії є розуміння соціальності як набутої індивідом характеристики, що є притаманною конкретній особі як представнику соціальної мікрогрупи (родини), громади, суспільства й поєднує у собі її соціальний досвід та суб'єктність, спрямовуючи їх на забезпечення позитивної соціальної взаємодії;

- розвиток соціальності особистості народжується на перехресті процесів соціального та індивідуального розвитку, а тому засоби такого розвитку також мають розроблятися як персоніфікований інструмент соціально-педагогічної роботи з індивідом;

- дошкільний вік є найбільш сприятливим для розвитку у представників молодого покоління нових уявлень про людське тіло, пов'язаних з цінностями суспільства, відкритого для людей з інвалідністю, що складають основу для толерантного та прихильного погляду на фізичну недосконалість, зовнішню відмінність людей з інвалідністю.

Дієвими засобами розвитку соціальності дошкільників є соціально-педагогічні ігри, методи формування свідомості, організаційної діяльності, метод стимулювання, методи включення, методи схвалення і осуду, переконання, метод вирішення проблем, посередницького обміну інформацією; засобами слугують – індивідуальні картки досягнень, технічні засоби для покращення комунікації та компенсації обмежень, анімована наочність щодо життя людей з особливостями здоров'я, інклюзивні іграшки тощо;

Доречними для розвитку соціальності дошкільників в інклюзивному освітньому просторі є нетрадиційні стратегії колективної участі: театралізації, спільні проекти; методи соціального навчання, інтерперсональної допомоги при роботі в малих групах, методи виховання особистості у колективі тощо. Інноваційними засобами розвитку соціальності дошкільників є «Книги - соціальна історія» та «Картки - життєві історії» – соціальні історії за картинками, які дорослі створюють для дітей з метою корекції їх поведінки або прищеплення їм первинних побутових навичок та навичок поведінки у дитячому колективі.

Перспективним напрямом подальших досліджень є апробація інноваційних засобів розвитку соціальності дошкільників в умовах інклюзивного освітнього простору.

Використана література:

1. Андреева М. О. *Розвиток соціальної компетентності студентів з особливими потребами у вищому навчальному закладі : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.05 «Соціальна педагогіка» / Андреева Марія Олександрівна. – Харків, КЗ „ХГПА” ХОР, 2013. – 261 с.*

2. Банч Г. О. Поддержка учеников с нарушением интеллекта в условиях обычного класса : [пособие для учителей] / Гэри Оуэн Банч ; [пер. с англ. С. Ю. Котова]. – М. : ООО «Издательство МБА», 2008. – 64 с.
3. Бут Т. Политика включения и исключения в Англии : в чьих руках сосредоточен контроль? / Т. Бут. // Хрестоматия по курсу «Социальная эксклюзия в образовании» / [сост. Ш. Рамон и В. Шмидт]. – М. : Московская высшая школа социальных и экономических наук, 2003. – С. 36 – 44.
4. Гессен С. И. Основы педагогики. Введение в прикладную философию / С. И. Гессен; Отв. ред. и сост. П. В. Алексеев. – М.: Школа-Пресс, 1995. – 448 с.
5. Выготский Л. С. Педагогическая психология / Л. С. Выготский. – М. : Педагогика, 1991. – 47 с.
6. Рассказова О. І. Розвиток соціальності учнів в умовах інклюзивної освіти: теорія та технологія : монографія / О. І. Рассказова. – Х.: ФОП Шейніна О. В., 2012. – 322 с.
7. Рассказова О. І. Можливості використання методики «Картки-життєві історії» в розвитку соціальності дошкільників та молодших школярів з особливими освітніми потребами / О. І. Рассказова, Н. В. Тарасенко, С. М. Гордієнко // Особлива дитина. – 2016. – № 11 (23). – С. 27-30.
8. Чайковський М.Є. Теорія і практика соціально-педагогічної роботи з молоддю з особливими потребами в умовах інклюзивного освітнього простору : дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. Наук: 13.00.05 / М. Є. Чайковський. – Старобільськ, 2016. – 572 с.
9. Эльконин Б. Д. Детская психология (развитие ребенка от рождения до семи лет) : учебное пособие для студентов учреждений высшего профессионального образования / Б. Д. Эльконин. – Москва, 1960. – 327 с.

ГРИГОРЕНКО В. Л., РАССКАЗОВА О. И., РАССКАЗОВА П. И.

Инновационные средства развития социальности дошкольников в инклюзивном образовательном пространстве.

В статье представлено теоретическое обоснование инновационных средств развития социальности дошкольников в инклюзивном образовательном пространстве. При разработке таких средств авторы ориентировались на понимание социальности как приобретенной индивидом характеристики, сочетающей в себе социальный опыт и субъектность. Доказано, что дошкольный возраст является наиболее благоприятным для усвоения ценностей общества, открытого для людей с инвалидностью. В качестве действенного средства развития социальности дошкольников рассмотрены социально-педагогические игры, методы стимулирования, включения, театрализации, социального научения, воспитания личности в коллективе, а также индивидуальные карточки достижений, технические средства коммуникации, инклюзивные игрушки и др. Освещены инновационные средства развития социальности дошкольников, в частности «Книги – социальные истории» и «Карточки – жизненные истории».

Ключевые слова: социальность, дети дошкольного возраста, инклюзивное образовательное пространство, средства развития социальности.

GRIGORENKO V. L., RASSKAZOVA O. I., RASSKAZOVA P. I. *Innovative facilities for the development of socialism of preschoolers in inclusive educational space.*

The article presents the theoretical substantiation of innovative means of development of pre-schoolers' sociality in the inclusive educational space. In the development of such tools, the authors focused on the understanding of sociality as a characteristic acquired by an individual, combining social experience and subjectivity. It is proved that pre-school age is the most favorable for assimilating the values of society open to people with disabilities. The social-pedagogical games, methods of stimulation, inclusion, theatricalization, social learning, the upbringing of the individual in the collective, as well as individual cards of achievements, technical means of communication, inclusive toys. Innovative solutions of development of a sociality of preschoolers are highlighted as "Books as social stories" and "Cards as life stories".

Key words: sociality, preschoolers, inclusive educational space, solutions of development of a sociality.

УДК 373.31:37.035.

Грицив Т. Г.

ВИКОРИСТАННЯ НАРОДОЗНАВЧИХ ЕЛЕМЕНТІВ ГРИ У ВИХОВАННІ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО БАТЬКІВЩИНИ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У статті розкрито пріоритети використання народної гри як засобу народної педагогіки з метою соціалізації молодшого школяра у вихованні ціннісного ставлення до Батьківщини. Окреслено теоретичні аспекти з проблеми у наукових джерелах, проаналізовано класифікації народних ігор, фактори та шляхи використання ігрових технологій. Проаналізовано специфіку формування базових ціннісних ставлень до Батьківщини, а саме любові, патріотизму, особистої та національної гідності за допомогою засобу народної педагогіки - народної гри у відповідності з віковими особливостями дітей початкових класів. Охарактеризовано компетенції, які допомагають сформуувати народні ігри як засоби народної педагогіки.

Ключові слова: ціннісне ставлення до Батьківщини, соціалізація, народна гра, ігрові технології, компетенції.

Соціальні перетворення, зокрема глобалізаційні процеси, що відбуваються у всіх сферах суспільного буття, призводять не тільки до позитивних зрушень, вони викликають певні суперечливі явища. Одним з найбільш суттєвих кризових аспектів докорінної трансформації сучасної освітньої галузі є світоглядно-ідеологічні підвалини існування людини та соціуму, які, в певній мірі, мають реалізовуватися у контексті виховання ціннісних ставлень до Батьківщини, що